

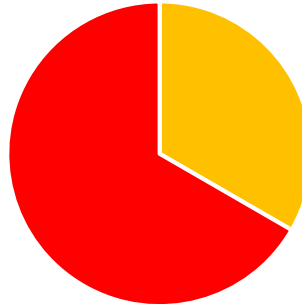
Miljöbokslut 2018 - kortversion

Fördelningen av måluppfyllelse för delmålen i Miljöstrategiska programmet 2018

Energi



Transporter



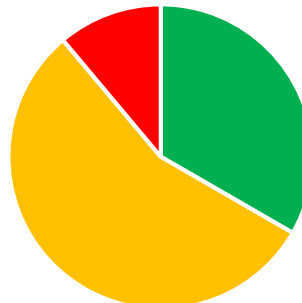
Konsumtion och avfall



Mark och bebyggd miljö



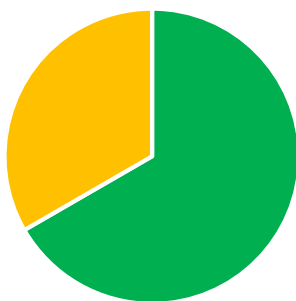
Natur



Vatten



Information och utbildning



Bedömningsgrunder:

Röd - Trenden går åt fel håll och/eller det räcker inte med de insatser som hittills har genomförts för att vi ska uppnå målet i tid.

Gul - Arbete har påbörjats, ett fortsatt arbete krävs för att nå målet men vi har kommit en bit på väg.

Grön - Målet har uppnåtts eller är nära att uppnås.

Vad är miljöbokslut 2018 - kortversion?

Miljöstrategiska programmet beslutades i juni 2013 och 2018 är det femte helåret med programmet. Resultatet från 2018 års arbete följs upp i ett miljöbokslut. Uppföljningen av programmet är uppdelad efter målområdena i miljöstrategiska programmet. Den fullständiga uppföljningen är ett omfattande dokument på nästan 70 sidor och därför görs denna kortversion av uppföljningen. I den fullständiga uppföljningen går det att läsa om alla mål och delmål. Graden av måluppfyllelsen för respektive delmål, samt information om det fortsatta arbetet med dessa, är mer utförligt beskrivet i den fullständiga versionen jämfört med i kortversionen.

Hur går arbetet?

År 2018 blev Gävle kommun för andra året i rad Sveriges näst bästa miljökommun i tidningen Aktuell hållbarhets kommunranking. Engagemanget för det miljöstrategiska programmet är stort inom Gävle kommunkoncern. Under 2018 har arbetet fokuserat kring de röda målområdena i programmet, men också att sammanfatta och slutrapportera till den styrgrupp som funnits sedan 2014.

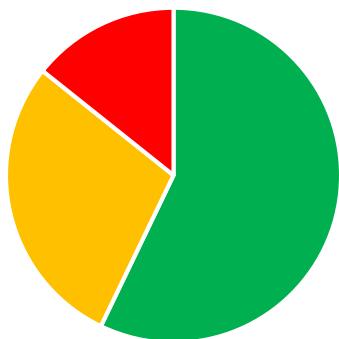
Under 2019 kommer en översyn och omarbetning av det miljöstrategiska programmet att ske, för att vidareutveckla och anpassa programmet till det läge kommunen är i nu.

I miljöbokslutet för 2018 har 14 av 53 delmål bedömts som gröna, det vill säga är uppnådda eller är mycket nära att uppnås. För 22 delmål har arbete påbörjats och ett fortsatt arbete krävs för att nå målen. Dessa mål benämns som gula. 13 delmål har bedömts som röda, det vill säga utvecklingen för dessa delmål går åt fel håll och/eller det räcker inte med de insatser som hittills har genomförts för att vi ska uppnå målet i tid. Resterande 4 mål har inte fått någon bedömning, på grund av att det saknas relevant statistik.

Jämfört med 2017 har antalet delmål som bedömts som gröna minskat från 18 mål till 14 mål, medan antalet röda delmål har ökat från 11 år 2017 till 13 år 2018.

I miljönätverket finns goda möjligheter för utvärdering, samverkan och ständig förbättring av struktur och arbetssätt. Under 2019 kommer en översyn och omarbetning av det miljöstrategiska programmet att ske, för att vidareutveckla och anpassa programmet till det läge kommunen är i nu.

Energi



Energimålet har åtta delmål. Fyra av dessa har fått bedömningen grönt, ett har fått bedömningen gult och två har fått bedömningen rött. Ett mål har inte bedömts. Jämfört med 2017 är det två delmål mindre som blivit gröna. Nedan sammanfattas delmålens status.

GRÖN Mellan 2009 och 2018 har den totala elanvändningen (kWh/m²) minskat med ca 26 %. Detta betyder att vi redan nått vårt mål om en minskning med 20 %. Under samma tidsperiod har värmeanvändningen i kommunkoncernens fastigheter med lokaler och bostäder minskat med 13,6 %, vilket betyder att vi redan har nått vårt mål om en 10 % minskning.

Gävle kommunkoncerns energianvändning i fastigheter och anläggningar ska vara fossilfri 2018. Kommunkoncernen har 100 % förnybar energi i fjärrvärmemixen och 100 % förnybar energi i elavtalen, vilket medför att kommunkoncernen når detta mål. Primärenergifaktorn för fjärrvärme ska inte överstiga 0,05. Den ligger nu på 0,03 vilket betyder att målet nås med god marginal. Primärenergifaktorn är ett mått på hur effektivt naturresurser omvandlats innan energin når användaren. Ju lägre siffra desto bättre.

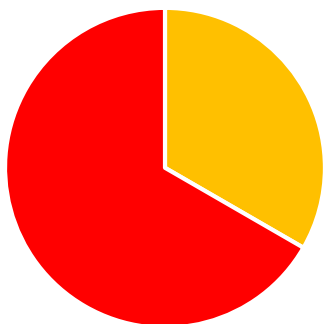
GUL Produktionen av förnybar energi ska öka i Gävle kommun. Produktionen av solenergi inom Gävle kommunkoncern fortsätter öka. Solproduktionen har ökat med 723 % jämfört med vårt målvärde på 600 % till år 2020. Den stora ökningen beror till stor del på solcellsinstallationer på Gavlehovs tak. Energitillgången från Gävle Energis vattenproduktion är något lägre för 2018 än för 2017 på grund av låga vattenflöden. Inga nya vindkraftverk har byggts under 2018.

RÖD Energitillgången hos näringslivet och gävleborna ska bli 25 % effektivare till år 2020 jämfört med 2009. Den senaste statistiken (2016) visar att energitillgången gått ner jämfört med föregående år, men inte tillräckligt för att närma sig målvärdet.

Produktionen av biogas skulle enligt målet öka med 400 % till år 2017 jämfört med år 2012. Produktionen av biogas ökade inte i den omfattningen till 2018 på grund av för liten mängd hushållsavfall till produktionen.

EJ BEDÖMT Näringslivets och gävlebornas energitillgången i fastigheter och anläggningar ska vara fossilfri 2030. Målet fick ingen bedömning för 2018 eftersom flera områden i statistiken har gjorts om. Det går därmed inte att få ut statistik som möjliggör jämförelse med föregående år.

Transporter



Transportmålet har sex delmål. Två av dessa har fått bedömningen gult och fyra av dem har fått bedömningen rött. Detta är samma bedömningar som 2017. Nedan sammanfattas delmålen status.

GUL Resor, transporter och användning av drivmedel inom kommunkoncernens verksamheter ska minska. Total körsträcka för kommunkoncernens tjänsteresor med lätta lastbilar, personbilar och privata bilar har minskat från 2017 till 2018, men ökat med 7,4 % under perioden 2009-2018. Dock har körning med privata bilar inom kommunens verksamhet minskat kraftigt. Om enbart tjänstefordon räknas så har den totala körsträckan ökat med ca 7 % sedan 2017. Eftersom kommunens fordonspark blir alltmer fossilfri är det en fördel att tjänstefordonen används mer och privatbilar mindre. Fordonscentraliseringen, som implementeras stegvis, är en starkt bidragande faktor i denna förändring. Antalet korta flygresor, under 50 mil, har ökat med ca 16 % jämfört med 2017, men minskat med ca 22 % sedan 2014. Den totala flygsträckan har minskat med ca 450 000 km jämfört med 2017, vilket också medför att CO²-utsläppen från flyget minskat från 453 ton till 243 ton.

Gävle kommunkoncerns resor och transporter ska vara fossilfria 2020. Andelen personbilar och lätta lastbilar i kommunkoncernens fordonspark som kan drivas med i huvudsak fossilfria drivmedel har ökat från 44 % 2017 till 54 % 2018. Andelen biogas, el, etanol och HVO i jämförelse med den totala drivmedelsanvändningen har ökat till 29 % 2018 jämfört med 26 % 2017.

RÖD Körsträckan med bil i Gävle kommun ska år 2025 ha minskat med 25 % per invånare jämfört med 2012. Data från SCB visar dock att bilresandet i Gävle kommun har ökat sedan 2013.

Kollektivtrafikens marknadsandel i Gävle kommun ska fördubblas till 2030 jämfört med 2006, i förhållande till annat motoriserat resande. Antalet resor har ökat med ca 6 % under perioden 2012-2018.. År 2018 ökade bussresorna med 6,8 % medan tågresorna minskade med 7,3 % jämfört med 2017. Det minskade tågresandet bedöms bero på banarbeten och inställda turer. Internt i kommunkoncernen har antal registrerade resor med X-trafiks företagskort ökat med nästan 2 000 resor från 2017 till 2018. Kommunkoncernens tjänsteresor med tåg har ökat med ca 28 % jämfört med år 2017.

Antalet resor med cykel ska fördubblas till år 2025, men mätningar år 2018 visar att cykelresandet i Gävle minskar totalt sett. Internt inom kommunkoncernen ökar dock de anställdas tjänsteresor med cykel. Insatser behövs på flera områden om fördubblingsmålet ska nås.

Gävlebornas och näringslivets resor och transporter ska vara fossilfria år 2030. Koldioxidutsläppen från dessa resor och transporter minskar, men inte tillräckligt för att närma sig målvärdet. Andelen fordon som i huvudsak kan drivas på förnybart drivmedel för hela Gävle kommun som geografiskt område ligger på 6,25. År 2009 låg siffran på 4 %, men de senaste åren har ingen nämnvärd ökning skett. Det krävs mycket stora insatser för att uppnå målet, där kommunen bara har rådighet över mindre delar.

Konsumtion och avfall

Konsumtion och avfall



Målet för konsumtion och avfall har tolv delmål. Fem har fått bedömningen grönt, tre har fått gult och två har fått rött. Två delmål har inte gått att bedöma. Jämfört med 2017 är det ett delmål mer som blivit rött och ett delmål mer som inte gått att bedöma. Nedan sammanfattas delmålen status.

GRÖN Matavfallet från regionen rötas från och med 2017, vilket uppfyller delmålet om att matavfallet från regionen ska användas som en resurs år 2017. Mängden matavfall som slängs inom vård, omsorg och skola inom kommunkoncernen ska ha minskat med 20 % år 2017 jämfört med 2012, vilket uppfylldes förra året. Matsvinnet har minskat ytterligare från 2017 till 2018.

Gävle kommunkoncern ska bedriva kontinuerligt arbete som bidrar till minskad nedskräpning. Gävle kommun kom på andra plats i Årets Håll Sverige Rent-kommun 2018, en förbättring jämfört med tredje plats år 2017. Alla verksamheter inom Gävle kommunkoncern har möjlighet till källsortering, vilket uppfyller ett av delmålen. Några kan dock sakna tillgång till vissa fraktioner.

Slam och restprodukter ska användas som en resurs på bästa miljömässiga sätt år 2017. En slamstrategi och handlingsplan för fortsatta utredningar och aktiviteter togs fram 2015. Bästa lösningen som är tillgänglig för närvarande med dagens slam används: deponi för Duvbackens slam och deponitäckning för övrigt slam. En mindre mängd slam används för test av ny teknik för slam (Biokol).

GUL Produkter och tjänster som upphandlas av Gävle kommunkoncern ska vara miljömässigt hållbara. Under 2018 har fokus på arbetet varit att få in miljökrav i förfrågningsunderlag, bland annat kemikaliekrav och krav kring transporter. Upphandlingar som har en negativ miljöpåverkan har prioriterats. För att målet ska nås behöver fler insatser göras och metoder för uppföljning skapas.

Andelen ekologiska livsmedelsinköp inom Gävle kommunkoncern har minskat något och är 41 % 2018 jämfört med 42 % 2017. Det är osäkert om målet, som är 50 % år 2020, nås.

RÖD Gävlebornas konsumtion ska vara resurseffektiv och hållbar. Ett sätt är att mäta är den totala avfallsmängden per år. År 2018 var avfallsmängden per person 523 kg enligt Gästrike Återvinnares mätning på regionnivå. Det är en minskning med 10 kg jämfört med 2017, och med 2,5 % sedan år 2011 då motsvarande mängd var 536 kg. Minskningen går alltså långsamt. För att målet ska uppnås krävs stora insatser och där kommunen har rådighet över en liten del.

Gävlebornas användning av, och exponering för, miljö- och hälsofarliga ämnen ska minska. Mängden koppar i rötslammet vid Duvbackens reningsverk har minskat till 954 mg/kg jämfört med 963 mg/kg 2017, men mängden är fortfarande betydligt högre än målvärdet.

EJ BEDÖMT Två mål har inte bedömts då statistik saknas. De gäller kommunkoncernens och gävlebornas inköp av närproducerade produkter och tjänster samt att köttkonsumtionen ska minska.

Mark och bebyggd miljö

Mark och bebyggd miljö



Målet för mark och bebyggd miljö innefattar åtta delmål. Sex av delmålen har fått bedömningen gult och två har fått bedömningen rött. Jämfört med 2017 har ett delmål gått från grönt till gult. Nedan sammanfattas delmålen status.

GUL Mark ska återanvändas i större utsträckning för att bebyggelsen inte ska spridas ut. Ett steg i det arbetet är att förtäta bebyggelsen. 3 av 6 lucktomter har bebyggts. Prioriteringsgrunder gällande ianspråktagande av mark har tagits med som riktlinje i den nya översiktsplanen.

Kompensationsåtgärder ska genomföras när värdefull parkmark eller värdefull naturmark exploateras. Arbetet med kompensationsåtgärder aktualiseras i översiktsplanen för Gävle kommun. Under 2018 har inga ärenden som innebär genomförande av kompensationsåtgärder hanterats.

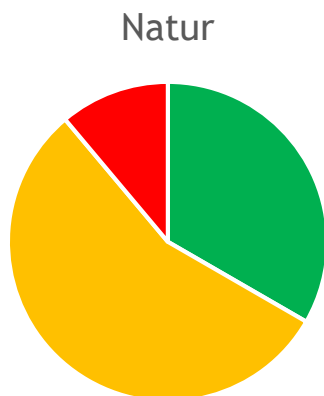
Kommunkoncernens mark för jord- och skogsbruk ska brukas långsiktigt hållbart senast år 2020. Andelen kommunägd jordbruksmark som brukas ekologiskt är 69 % år 2018, samma som 2017. Målet är 95 % till år 2020.

Nya byggnader och anläggningar ska lokaliseras anpassat till ett förändrat klimat år 2020. VA-plan finns sedan 2016. En aktivitetslista för delstrategier finns framtagna och åtgärder enligt denna genomförs. Översiktsplanen för Gävle kommun innehåller riktlinjer för klimatrisker och anpassningsåtgärder.

Vid byggande och underhåll ska material och metoder som är resurssnåla och sunda användas. Gävlefastigheter certifierar sina nybyggnader enligt Miljöbyggnad silver på totalnivå och nivå guld på indikatorn för energianvändning. Gävlegårdarna strävar mot Miljöbyggnad silver vid nybyggnation, men utan krav på certifikat.

RÖD För att uppnå delmålet att negativa effekter av buller och vibrationer ska minska måste antalet bullerstörda medborgare minska genom planering och åtgärder för utsatta områden. Ökad mängd elfordon i stadstrafik skulle ha en positiv verkan. En bullerkartläggning har genomförts under 2018. Denna visar att det totalt är 18 285 personer i Gävle kommun som störs av buller över 55 dBA och 3 802 personer som störs av buller över 60 dBA.

Luften ska vara så ren att människor, djur, växter och kulturvärden inte skadas. För att nå målet behöver Gävle kommun hålla uppsikt över gator med värden i gränsintervallet för överskridande av miljökvalitetsnormerna för PM10 och kvävedioxid. En underrättelse angående risk för överskridande av miljökvalitetsnormer (MKN) har skickats till Naturvårdsverket med anledning av de höga halterna i den kommuntäckande kartläggningen avseende år 2015. Kompletterande uppgifter avseende korttidsmätningarna skickades in hösten 2018. Naturvårdsverket kommer under 2019 att besluta om Gävle kommun behöver ta fram ett åtgärdsprogram.



Naturmålet har nio delmål. Tre av dessa har fått bedömningen grönt, fem har fått bedömningen gult och ett har fått bedömningen rött. Jämfört med 2017 har ett delmål gått från grönt till gult. Nedan sammanfattas delmålen status.

GRÖN Användningen av parkområden för närrökreation ska öka till år 2020. Antal besökare vid parkområdena T-udden, Sätmaskogen och Valls Hage var 2018 totalt 10 854 besökare per månad jämfört med 9 341 besökare per månad 2017.

År 2020 ska Gävles arboretum Valls Hage vara komplett och välbesökt med inhemska träd- och buskarter. 35 465 besök gjorts i Valls Hage under 2018, vilket innebär 2 995 besökare per månad. Det är en minskning jämfört med 2017, men utfallet är inte helt kvalitetssäkrat. Under 2018 har antalet besökare bara mätts i den södra ingången. Jämfört med år 2015 har besöksantalet ökat med 23,7 %. Skötsel- och utvecklingsplan för arboretum håller på att implementeras.

GUL År 2020 ska ytterligare 1000 hektar värdefulla natur- och rekreationsområden vara skyddade, jämfört med 2011. Inga nya naturreservat har bildats sedan 2014, så arealen 617,7 hektar gäller fortfarande. Beslutsförslaget för Limöns naturreservat beräknas vara färdigt för beslut 2019. Ett annat delmål är att alla åtgärdsprogram för hotade arter som berör Gävle kommun ska vara implementerade i kommunkoncernens verksamhet senast år 2020. Arbetet med att identifiera vilka åtgärdsprogram som är aktuella för Gävle kommun planeras genomföras 2019.

Arealen ängs- och betesmark som brukas ska inte minska jämfört med arealen år 2011. Tio örtbackar har hävdats i kommunens regi under 2018, lika många som 2017. Målvärdet för 2018 är 20 st, vilket inte nås. Den totala betesarealen har minskat med 6 hektar sedan 2017 och ligger 2018 på 691 hektar.

Tysta områden som är värdefulla för rekreation och friluftsliv ska bevaras. I den kommuntäckande översiktsplanen finns ställningstaganden för tysta områden. En strandpromenad med natur- och kulturinformation ska finnas längs Norrlandet år 2020. Strandpromenaden är i huvudsak byggd och skyltad. Några små delområden återstår, dessa beräknas vara färdiga 2019. Arbetet med information längs Norrlandets kustled har påbörjats och ska vara klart senast 2020.

RÖD År 2020 ska alla tätortsnära parker och naturområden i Gävle kommun skötas och utvecklas på ett sådant sätt att biologisk mångfald och god tillgänglighet främjas. En framgångsfaktor för målet är att kommunen antar styrande dokument där det fastläggs vilka park- och naturområden som har betydelse för tätorterna. Alla värdefulla park- och naturområden behöver också en skötsel- och utvecklingsplan som följs. För nya parker som anläggs tas skötselplaner fram, men för befintliga parker har arbetet inte varit prioriterat. Naturskyddsföreningens ranking av Bästa naturvårdskommun är ett sätt att mäta hur Gävle kommuns naturvårdsarbete står sig jämfört med andra. Resultat finns från 2014 och 2018 och Gävle kommun ligger nu på 29:de plats jämfört med 124:e plats 2014, en markant förbättring.

Vatten



Vattenmålet har sju delmål. Fyra av dessa har fått bedömningen gult och två har fått bedömningen rött. Jämfört med 2017 har ett delmål mer fått bedömningen rött. Ett delmål har inte gått att bedöma. Nedan sammanfattas delmålen status.

GUL Befintliga vattentäkter och blivande vattentäkter ska skyddas och säkras senast år 2020. Andelen skyddade vattentäkter var 25 % år 2018, vilket är samma andel som alla år sedan 2014.

Gävle kommunkoncern ska minimera risken för negativ miljö- och hälsoeffekter vid översvämningar och ökade flöden (till följd av ändrat klimat). Klimatanpassningsfrågorna har inkluderats i den kommun-täckande översiktsplanen, risk- och sårbarhetsanalysen, dagvattenpolicy samt i VA-planen för Gävle kommun. För att nå målet behöver även dessa styrdokument implementeras i kommunens verksamhet i god tid innan 2020.

Miljöbelastningen från spillvatten ska minska. Andelen åtgärdade pumpstationer som är utrustade med provtagningsmöjlighet och bräddflödesberäkning har ökat till 90 %, jämfört med 85 % 2017. Under 2018 har 44 st bytt från enskilt avlopp till kommunalt avlopp. Ytterligare 70 st enskilda avlopp har byggts om eller ersatts av nya enskilda avlopp. Inga stora omvandlingsprojekt har genomförts under 2018, varför siffran är lägre än 2016 och 2017.

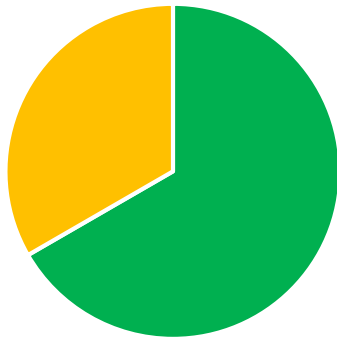
Äldre deponier ska vara åtgärdade senast år 2025 så att spridning av farliga ämnen från dessa minimeras. Åbyfors f.d. deponi är projekterad och klar för åtgärd. För f.d. deponin på Avan visar den genomförda riskbedömningen att deponin inte utgör en uppenbar risk för människors hälsa eller miljön. Under 2018 utfördes inget arbete med Avans f.d. deponi, inte heller med Näringens f.d. deponi, som kommer att behöva hanteras i samband med omvandlingen av Näringen.

RÖD I alla vattendrag, sjöar och hav ska det finnas goda reproduktionsmöjligheter och livskraftiga bestånd för fiskar och andra vattenlevande djur år 2020. Andelen sjöar och vattendrag som uppnår god ekologisk och kemisk status i Gävle kommun var bara 25 % år 2016, vilket är den senaste statusklassningen. Åtgärdsbehovet för att nå målet är mycket omfattande och komplicerat, och ett arbete för att skapa en bättre bild av statusen i våra oklassade vattenförekomster pågår.

Ett annat delmål är att förorenat vatten och avloppsvatten inte ska släppas ut till sjöar, vattendrag eller kustområden. Det pågår ett arbete med inventering av vägdiken och trummor, vilket sedan ska ligga till grund för framtagande av en underhållsplan. Dagvattenanläggningar ovan mark som GVAB ansvarar för har följts upp/inventerats under 2017 och 2018.

EJ BEDÖMT Delmålet att råvattenförekomster som kan vara väsentliga för framtida dricksvattenförsörjning ska skyddas genom planläggning senast år 2017 har inte bedömts eftersom data saknas.

Information och utbildning



Målet Information och Utbildning har tre delmål. Två av dem har fått bedömningen grönt och ett har fått bedömningen gult. Det är samma bedömningar som 2017. Nedan summeras delmålen status.

GRÖN Gävlebor och näringsliv ska kunna ta del av information och verktyg för att agera hållbart. Ett flertal informationskanaler finns, till exempel Gavle.se, Facebook samt Instagram. En kampanjwebb är framtagen sedan tidigare. Där finns bland annat miljöbokslutet, information om kampanjer och evenemang med koppling till miljömässig hållbarhet samt lokala nyheter inom området miljö.

Exempel på kampanjer under 2018 är Nolla sabbat, Miljökompis och Hållbart Nordost. Arbetet med nätverket Hållbart Näringsliv Gävle har fortsatt under 2018 med fyra träffar. Fem miljömärkta event har genomförts i Gävle: Gävle Miljögala, Gefle Skivmessa, Gefle Metal Festival, Årets studentstad och Gävlebockens invigning. Gävle Energis Boskolan har en viktig funktion för att öka integrationen.

Alla elever ska ha kunskap och handlingskompetens, i förhållande till sin ålder, för att kunna agera hållbart. För att nå målet bedriver Utbildning Gävle ett kontinuerligt arbete som kallas Lärande för Hållbar Utveckling, LHU. Arbetet med LHU handlingsplaner har under 2018 fått ökad prioritet. Förhoppningen är att alla områden ska bli klara med att ta fram en LHU handlingsplan under 2019.

Lilla Sätterskolan blev 2018 prisad som andra bästa Grön Flagg-skola i Sverige av organisationen Håll Sverige Rent, detta för andra året i rad. Flera kampanjer bedrivs i skolorna, såsom Det Goda livet i Gävle 2030 - inom ramen för ett jordklot, Gävle Energis verksamhet som aktiv partner till Ett bättre Gävle och En Bra Start, Barnkonventionens dags lansering miljökompis.se med mera. Energipedagogen är ute i förskola och grundskola för att sprida kunskaper och öka medvetenheten kring energi och miljö.

Odlingsglädjen fortsätter att spira i skolor och förskolor. Nu har 70% av verksamheterna en skolträdgård. Detta är tack vare ekonomiskt bidrag från miljöstrategiska programmet, och i år har de även fått stöd av en skolträdgårdsmästare. De skolor som ännu inte har en skolskog har informerats om att möjligheten finns, men inga fler skolskogar har startats under 2018.

GUL Alla medarbetare och politiker ska i förhållande till sin roll ha tillräcklig kunskap i miljöfrågor för att kunna agera hållbart. Ankaret används för att nå ut till de anställda. Ett antal kampanjer har genomförts under året. Exempelvis har ett uppdrag kallat "Dubbel hållbarhet" genomförts inom verksamhetsområdet Funktionsnedsättning, i syfte att kunder inom området ska inspireras till en mer hållbar livsstil och få ökad kunskap inom miljöområdet. Uppdraget har genomförts på ett boende under hösten och kommer att fortsätta genomföras på fler enheter under 2019. I introduktionsprogrammet för nyanställda inkluderas det miljöstrategiska programmet och resepolicy. Utbildningar i digitala/resfria möten har genomförts.